

hető. Az üzemhez szükséges nagy vízmennyiséget a gyár a mellette elterülő s a kincstár tulajdonát képező rönköcsatornából fedezi.

Ezekben igyekeztem a gyárnak s üzemének rövid leírását adni s csak azt tartom még megjegyzendőnek, hogy gyártmánya elsőrendű és miután berendezése a legmodernebb technikai igényeket is kielégíti, vezetése pedig szakavatott s tevékeny kezekre van bízva, jövője, mint ezt különben a gyártmány iránt irányuló óriási kereset is fényesen igazolja, szilárd, biztos alapon nyugszik.

Összenőtt fák.*)

Irta: *Hajdu János*, m. kir. főerdész.

Aligha van olyan erdész, a ki egynemű összenőtt fákat nem látott volna, mert hiszen az ilyen esetek elég gyakoriak. A különböző faju fák összenövése azonban már sokkal ritkább dolog s nem mindenütt található. Azért az egyneműekkel együtt bemutatok néhány ilyen képződményt is úgy, a mint azt a természetben közvetlen szemlélés után feljegyeztem és lerajzoltam.

Fundáta község határában az országos határvonalon a 193/b. számú határdomb mellett 1374 m. tengerszintfeletti magasságban, mészköves talajon álló, juharral elegyes bükkerdőben egy 100 éves *fürtös juhar* egy hasonló

*) Hazánk erdeiben még számos oly fatörzs rejtőzik, a melyhez valamely történeti esemény emléke vagy valamely néprege fűződik. Ismét más faegyedek óriási méreteik, rendellenes növésük vagy egyéb körülményeknél fogva érdemesek arra, hogy az utókor számára megőriztessenek. Számuk mindinkább fogy, mert kevés helyen óvják meg a természet remekműveit a kérlelhetlen fejszecsapástól, legalább képben azonban meg kellene őket örökíteni. Az Erdészeti Lapok fényképek vagy jó tollrajzok alapján és rövid leírás kíséretében szívesen ismertetik az ily emlékezetes és nevezetes fatörzseket vagy állabrészleteket. Szerk.

koru *bükk* köré van csavarodva s törzse azzal tövétől kezdve 4.5 m. magasságig egészen össze van nőve. Ezen a magasságon felül a két fa elágazik s a tenyészeti időszakban az összenőtt fa déli felén a juhar levélzete, északi felén pedig a *bükk* lombozata diszlik. Jellemző ebben az, hogy a fénykereső juhar ágazata a déli, tehát a verőfényes oldal felé törekedett, míg az árnytűrő *bükk* ágazata az ellenkező oldallal is megelégedett. Az összeforrott törzs mellmagassági átmérője 50 cm., magassága 15 m. A fa tövében egy egres bokor nő vadon, a melynek magját alkalmasint egy madár vihette fel ilyen jelentékeny magasságra.

Szohodol községnek a Bucsecs alatt elterülő Noagye nevű erdejében csillámpala felett fekvő homokos agyagtalajon *bükkal* és *jegenyefenyővel* elegyes *luczfenyvesben* (1100 m.) szorosán egymás mellől kinöve egy 130 éves *luczfenyő* és egy 90 éves *bükk*törzs áll. Közel 1 m. magasságban a *bükk* a *luczfenyőtől* 30—40 cm.-nyire elhajlik és löcszerüleg megtörve meglehetősen egyenesen nőtt fel 3.5 m.-ig. Ebben a magasságban aztán, tehát a tövétől számítva 4.5 m.-nyire egy 20 cm. átmérőjű és 30 cm. hosszú dudorral a mellette álló és közvetlenül a töve mellől kinövő *luczfenyővel* az 1. ábrán látható alakban összeforrott. A forradás a *bükkből* nőtt ki és tökéletes. Hegget a *luczfenyő* is növesztett.

A *luczfenyő* magassága 27 m., mellmagassági átmérője 60 cm.; a *bükk* 35 cm. mellmagassági átmérő mellett 19 m. magasságot ért el. A *bükk* fennebb még két helyen nőtt össze saját ágaival. Az összeforradások északról déli irányban fejlődtek. Az 1. ábra az összenőtt fa keleti oldalát mutatja az előtte elvezető erdei utról nézve. Nyugati oldalának alakja a keletiétől alig különbözik valamit.

A rajzot méret szerint a tavaly őszön hiven felvett vázlat után készítettem, a mikor a bükk már elhullatta volt a lombját. . . .

Nem ilyen szép, de hasonló összenövési esetet láttam most két éve a persányi erdőben is. Persány és Ó-Sinka határvonalán, Persány község Dealu Gardului nevű erdejében az egyik 600—650 *m.* tengerszintfeletti magasságban fekvő, lágy lombfákkal elegyes bükkös állásban egy *bükk* egy *mezgés égerrel* nőtt össze másfél *m.*-nyi magasságban. Ezeknek a kora 25—30 év, mellmagassági átmérőjük 18 *cm.*, magasságuk pedig 10 *m.*

Miként az eddigiekből láttuk, a fent leirt esetekben különböző fajú fák nőtték össze egymással, az összenőtt egyedek egyike azonban mind a három esetben bükkfa volt. Nem kevésbé érdekes összenövéseket láttam egynemű fáknál, a hol a bükk bükkal vagy kőris kőrissel nőtt össze.

Fundáta község Szécs nevű véderdejében 1270 *m.* tengerszintfeletti magasságban, juharral elegyes, ritkás bükk állásban *három darab 120 éves bükk*törzs nőtt egymással sajtáságos módon össze. A három törzs töve mintha egy egyenoldalu háromszög csucspontjaiból nőtt volna ki, úgy áll egymás közelében. Csapanyólag egymás felé közeledve, másfél *m.*-nyi magasságban egészen egymáshoz ér mind a három fa s egy törzsszé egyesülve

1. ábra .

egymás köré csavarodottan közel vízszintes irányban 1·5 *m.* hosszúságban teljesen összeforrtak egymással. Ezentul karosszék támlányához hasonlóan ferdén felfelé növe 0·5 *m.*-nyire ismét elágazik az összenőtt törzs s három vastag ágból több kisebb mellékágat, galyat bocsátva, azon túl olyan alakot vesz fel a fa, mintha nem is három

2. ábra.

külön törzsnek, hanem csupán csak egynek lenne a folytatása. Ezeknek a törzseknek átmérője külön-külön 40—50 *cm.*, magasságuk 18 *m.*

Ennél is érdekesebb összenövési eset látható az Alsó- és Felső-Moecs községek közös tulajdonát képező Sburesora nevű bükköserdőben, (2. ábra). Itt ugyanis a szohodoli

Noagyebeli összenőtt bükk és luczfenyőhöz hasonlóan egy 100 éves bükk nőtt össze egy 50 évessel.

A két összenőtt bükkfa távolsága 1 m. A felül álló öregebb törzs mellmagassági átmérője 40 cm., a fiatalabbiké 26 cm. Az öregebb törzsön, a 2-ik képen látható helyen két odu van, melyek mindenike jól bemélyed a fa testébe, de nem megy azon egészen keresztül. A fiatalabb törzs egészen ép. Három m.-nyi magasságban a 100 éves törzsből egy 12 cm. vastag ág nőtt ki csapanyólag, mely egy méter távolságban az 50 éves törzsbe hatolt s a két törzset H betű alakban teljesen összekötötte egymással. Az összenövés helyén a fiatalabb törzsnél ajakszerű kidudorodás képződött, mely a 12 cm. vastag és 1 m. hosszúságu összekötő ág végét egészen körülveszi s a teljes összeforradásnak mintegy következményeként a kéreg, hancs és fiatalabb képződésű fás rész megsértéséből keletkezett.

Az összenövésen felül a fiatalabb törzs mintha új erőt nyert volna, kissé vaskosabbá lett, az öregebb törzs ellenben elvékonyodik, mivel az összenőtt ág a táplálék jó részét a fiatalabba vezeti át. Mind a két törzs egyenlő magas, 15 m.

Noha a birónak és az erdőőröknek meghagytam, hogy e különös fákat megkíméljék, mégis, mivel éppen a folyó vágásterületbe esnek, a 2-ik ábrán látható rajzban a helyszínén megörökítettem őket, mert az erdei kihágásokban kitüntetéssel képesített római ivadékokban nem sokat bízhattam. Jelenleg csodálatosképpen még ott áll a két törzs!

Még egy igen érdekes összenövési eset látható Ó-Sinka község Piscu Dumitru nevű erdőrészében. Erről 1898. évi november hó 20.-án a 3-ik ábrán bemutatott rajzot készítettem.

Egy 12 cm. vastagságu, meghajlott növésű, 40 éves bükkötől 1·7 m.-nyi távolságra az öregebb vaskos bükkfák árnyában egy 11 cm. vastagságu, hasonló koru másik elnyomott bükkötörzs nőtt fel. Ez utóbbi tövétől 0·5 m.-nyi magasságban ketté ágazik s a 9 cm. átmérőjű vastagabb rész kissé hajlottan a 12 cm.-es törzs mellett egyenesen felfelé nőtt, a vékonyabbik és 5·5 cm. vastag rész pedig ezzel egyenközűen haladva az ivalakban meghajlott 12 cm.-es

3. ábra.

törzsön 6 m. magasságban, az ábrán látható módon teljesen átnőtt.

Négy év előtt (1898-ra vonatkoztatva) valaki az 5·5 cm.-es törzsrészletet 1 m. magasságban két fejszecsapással ékalakúan ketté metszette. Pajkosságból vagy rossz szokásból tehetta az illető, de ez egyszer nem haragudtam a károsítóra, mert jobb megfigyelési anyagot még szándékosan sem szolgáltatathatott volna. Ugyanis a visszamaradt alsó törzsrész kiszáradván, tovább már nem

fejlődött s vastagsága 30 éves kor mellett 5·5 *cm.* maradt. Elmetszett felső része azonban tovább is életben maradván a vágási laptól 35 *cm.*-re távolodott a 12 *cm.*-es törzs növése folytán és — a mint új metszés által meggyőződtem — 34 éves kort mutat. Ebből állapítottam meg az elvágás idejét. A metszési laptól 4·65 *m.*-nyire van az összeforrás, a mely annyira tökéletes, hogy az elmetszett törzsrész a táplálékát is a 12 *cm.*-es törzsből veszi s ép oly szépen fejlődik, mintha sohasem tartozott volna az alatta lévő, elszáradt tőhöz. Ez a két fa tehát tökéletesen egygyé lett s keresztyszerűen nő most tovább. A fák magassága 10—13 *m.*

A töröcsvári régi várkertben két 40 éves kőris nőtt össze ezekhez némileg hasonlóan.

Jóllehet más fanemeknél is fordulnak elő összenövések, de oly gyakran, mint a bükknél, egynél sem. Ugy látszik, leginkább a bükknek van meg az a tulajdonsága, hogy kérgének és hajtásainak megsérülése folytán, vagy talán alvó rügyei segítségével ily érdekes összenövéseket képezzen.

Egyesületi közlemények.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1900. évi június hó 5-én tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: br. *Bánffy* Dezső elnök, dr. *Bedő* Albert első alelnök, *Horváth* Sándor második alelnök, *Bartha* Gyula, *Csiby* Lőrincz, *Csik* Imre, *Havas* Ágoston, *Hirsch* István, *Kallina* Károly, *Krajcsovicz* Béla, *Nagy* Károly, *Schmidt* Ferencz választmányi tagok, *Bund* Károly titkár, *Leviczky* Albert pénztárnok és *Cserny* Győző alapító tag.

Bittner Gusztáv, *Havas* József, *Laitner* Elek, *Lászlóffy* Gábor,